

GİRİŞİMCİLİK İLE EKONOMİK İSTİKRAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Özden AKIN

Mustafa Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ozdendogan@mku.edu.tr

Metin REYHANOĞLU

Mustafa Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
reyhanoglu@gmail.com

Ünal ARSLAN

Mustafa Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
uarslan@mku.edu.tr

Arif Eser GÜZEL

Mustafa Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
arifeserguzel@mku.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 27.09.2017 Makale Kabul Tarihi:22.12.2017

Özet

Girişimcilik ve ekonomik istikrar uzun dönemde etkileşim içerisinde olabilen iki değişkendir. Bir ülkedeki ekonomik istikrarın varlığı girişimcilere öngörülü olma, risk alma ve yenilik yapabilme fırsatı vermektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de ekonomik istikrar ve girişimcilik arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu amaç çerçevesinde bağımlı değişken olan girişimcilik ve bağımsız değişken olan makroekonomik istikrar arasındaki ilişki Türkiye için ampirik olarak test edilmiştir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin yeni kurulan işletme sayısı aylık veri olarak alınmıştır. Ekonomik istikrarı belirlemek için, parasal istikrar (Tüketici Fiyat İndeksi) ve genel bütçe dengesi olmak üzere iki bağımsız değişken kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre, parasal istikrar, mali istikrar ve girişimcilik arasında uzun dönemli bir eş bütünleşme ilişkisi vardır. Kısa dönemli ilişkinin belirlenmesi için Granger nedensellik analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre kısa dönemde fiyat istikrarı ile girişimcilik arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi mevcuttur. Aynı şekilde bütçe dengesi ile girişimcilik arasındaki nedensellik de iki yönlü olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Girişimcilik, Ekonomik İstikrar, Yeni Kurulan İşletme, Parasal İstikrar, Bütçe Dengesi.*

DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN ENTREPREURSHIP AND ECONOMIC STABILITY: THE CASE OF TURKEY

Abstract

Entrepreneurship and economic stability that variables are in relations in long term. The existence of economic stability in a country gives the opportunity to use entrepreneurs' pro-activeness, risk taking and innovation. The main purpose of this study is to reveal the relationship between economic stability and entrepreneurship in Turkey. To find out the purpose, the empirical analysis carried out, the number of New Establishing Business that announced monthly by Turkish Union of Chambers and Exchange Commodities was used as dependent variable for entrepreneurship. To specify economic stability, three independent variables including monetary stability (Consumer Price Index) and general budget balance have been entered in to the analysis. According to the analysis, there is a long-term co-integration relationship between monetary stability and entrepreneurship. According to Granger causality analysis, a short term bilateral causal relationship exist between monetary stability and entrepreneurship. Similarly, there is a short term bilateral causal relationship between general budget balance and entrepreneurship.

Key Words: *Entrepreneurship, Economic Stability, New Establishing Business, Monetary Stability, Budget Balance.*

Giriş

Günümüzde ekonomik gelişmenin yalnızca işgücü, toprak ve sermaye gibi üretim faktörlerinin kullanımıyla açıklanamayacağı bilinmektedir. Bu anlamda ulusal ekonomilerde, üretimde büyümeye katkıda bulunması ve fırsatların değerlendirilmesinde girişimcinin önemli rol üstlendiği kabul edilmektedir (Hartwell, 2014).

Bir ülke ekonomisinin performansının belirleyici rolü girişimcilikten geçmektedir (Leff, 1979). Çünkü Schumpeter (1942), rekabetçi inovasyonların piyasada 'yaratıcı yıkıma' yol açarak ekonominin büyüme ve gelişmeye neden olduğunu belirtmiştir. Ona göre ekonomik gelişme; yeni üretim yöntemleri, yeni pazarlar elde etme ve sektörün yeniden organize edilmesi gibi yeni kombinasyonlardan oluşan kesikli yeniliklerdir. Kesikli yeniliklerin çıkmasındaki yöntemlerden birisi de yeni girişimlerdir. Baumol (2002), yeni bir buluş, faktör fiyatlarının değişimi ve yeni pazar fırsatlarının bulunması gibi önemli faaliyetlerde girişimcilerin pasif rol oynadığını iddia eden yazarların aksine, ekonomik gelişmede girişimcinin kritik rol oynadığını söylemiştir. Burada girişimcilerin yenilik yaparak, risk alarak ve yeni teknolojik ilerlemelerde bulunarak ekonomik gelişmeye katkısı olduğu ve ekonomik ve toplumsal açıdan pozitif bir etki yarattığını söylemek mümkündür (Mthanti ve Ojah, 2017).

Makroekonomik koşullar, girişimcinin yönünü belirleyen temel değişkenlerdendir (Leff, 1979). Girişimsel çabalar, hükümet politikalarının bu alana daha da yoğunlaşmalarını sağlamakta, insanları cesaretlendirerek yönlendirmektedir. Etkinlik ve etkililiğin artırılması ve ölçülmesi, politika, ekonomik göstergeler ve girişimsel faaliyetin daha iyi anlaşılmasında önemlidir. Bu anlamda enflasyon, işsizlik, gayri safi milli hâsıla gibi göstergeler girişimsel faaliyet üzerinde önemli etkilere sahiptir (Şipoş-Gug ve Badulescu, 2015).

Çalışmanın amacı, bağımlı değişken olan girişimcilik ve bağımsız değişken olan makroekonomik istikrar arasındaki ilişkinin test edilmesidir. Gelişmiş ekonomilerde girişimciliğin, ekonomik kalkınmaya önemli katkısı olduğu kabul edilmekte (Audretsch ve Keilbach, 2005; Quadrini, 2009; Naude, 2011; Samila ve Sorenson, 2011; Acs vd., 2012; Mendez-Picazo vd., 2012; Prieger vd., 2016; Mthanti ve Ojah, 2017) ancak orta ve düşük gelirli ülkelerde girişimciliğin daha kısıtlanmış olduğu (Stam vd., 2009; Acs ve Virgill, 2010; Naude, 2011; Prieger vd., 2016) söylenmekte ve rolü ile ilgili olarak çok az şey bilinmektedir. Gelişmekte olan bir ülke olarak bu çalışma Türkiye verileri kullanılarak yapılmıştır. Aylık olarak sağlanan verilerle bağımsız değişken olarak yeni kurulan işletme sayısı ve bağımlı değişken olarak ekonomik istikrarı belirleyen, parasal istikrar (Tüketici Fiyat İndeksi-TÜFE) arasındaki ilişki ARDL modeli ile test edilirken; girişimcilik ve genel bütçe dengesi arasındaki ilişki Granger nedensellik analizi ile test edilmiştir.

Teorik ve Ampirik Literatüre Bakış

Girişimcilik ve ekonomik gelişme arasındaki ilişki, daha önce görülmemiş fırsatların bulunmasıyla başlar. İşe yeni başlayanlar için yeni bir işletme açmanın sağladığı en büyük motivasyon, fikirlerin ticarileşmesidir. Girişimsel fikirler, girişimcinin bu fikirleri geliştirmesiyle ve yeni süreç ya da çıktı üretmek için fikirleri birleştirebilmesiyle artmaktadır. Bu şekilde girişimcilik, bilginin yayılmasını sağlayarak ekonomik gelişmenin temeli ve en büyük destekçisidir denilebilir (Holcombe, 1998: 46; Acs vd., 2012). Ekonomistler girişimciliği gelişme ve büyümenin belirleyicisi olarak görmektedir (Naude, 2011: 33). Bu anlamda, ekonomik gelişme ve girişimcilik arasında ilişkinin varlığı birçok çalışmada (Blau, 1987; Schmitz, 1989; Holcombe, 1998; Wennekers vd., 2005; Stam vd., 2009; Acs vd., 2012; Prieger vd., 2016; Mthanti ve Ojah, 2017) kanıtlanmıştır.

Yeni işletme yaratmanın rekabete katkısı olduğu düşünüldüğünde, şirketlerin sayısı ve çeşitliliğindeki artışın olması olağan olarak düşünülmektedir. Rekabetteki artış yeni yöntem ve fikirler bulma olarak dikkate alındığında bu fikirlerin uygulamaya geçirilmesi önemli fırsatlar yaratmaktadır. Bu görüş, girişimciliğin sektöre çeşitlilik ve yeni yaklaşımlar kazandırdığı anlamına gelmektedir (Amoros vd., 2016). Gartner ve Carter'in (2003) belirttiği gibi girişimsel davranış, kurulmuş olan örgütlerdeki mevcut değişen faaliyetlerle ilgili değil, yeni işletme kurmakla ilgilidir. Bununla birlikte yeni işletme yaratma süreci, tek bir ekonomik aracı ile değil birden çok aracı ile ilişkilendirilmelidir. Böylelikle bu girişimsel faaliyet için kapasite yaratacak yasal, kurumsal ve sosyal faktörlerin etkisini görmek önemlidir.

Genellikle girişimcilik, girişimcinin yaptığı iş olarak tanımlanabilir, ancak daha da ayrıntılandırılırsa kıt kaynakların bütünleştirilmesiyle ilgili kararlar almak olarak da belirtilebilir. Çoğunlukla bu durum bir işletmenin yaratıcılık ve gelişim yoluyla inovatif yönelimli olmasıyla ilgilidir. Girişimcilik tanımına eşdeğer anlamda işletme sahipliği, özsermaye ve serbest meslek gibi kavramlar düşünülebilir. Bu bakış açısından hareketle işletme sahipliği sayısı ekonominin endüstriyel yapısının bir boyutu olarak düşünülmektedir (Wennekers vd., 2005). Literatürde, girişimciliği yeni işletme kuran ve açan girişimciler olarak ele alan çalışmalar (McMillan ve Woodruff, 2002; Wennekers vd., 2005; Kolvereid ve Isaksen, 2006; Thurik vd., 2008; Samila ve Sorenson, 2011; Acs vd., 2012; Prieger vd., 2016) ile işletme sahiplik oranlarını dikkate alan çalışmalar (Amoros vd., 2016) bulunmaktadır.

Girişimciliğin ekonomi üzerindeki etkisinin kurulu olan işletmeler tarafından olduğu (Sautet, 2013) iddia edilse de, girişimciliğin işletmelerin gelişme ve büyüme aşamasında da önemli etkisi olduğu (Naude, 2011) ifade edilmektedir. Prieger vd. (2016:95) girişimciliğin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki büyümeye etkisinin nasıl olduğuyla ilgili olarak yaptıkları çalışmada, gelişmekte olan ülkelerde, gelişmiş ülkelere kıyasla işe yeni başlayan küçük işletmelerin çoğunlukta olduğunu ve buna bağlı olarak bu ülkelerdeki girişimcilik oranındaki artışların ekonomik büyümede pozitif etki yarattığını söylemektedirler. Bundan dolayı girişimciliğin ekonomik gelişmenin özellikle gelişmekte olan ülkelerde önemli bir belirleyicisi olduğunu

söylemek mümkündür. Ekonomik gelişme ile işletme sahiplik oranı arasında negatif ilişki bulan çalışmalar (Kuznets, 1971; Schultz, 1990; Yamada, 1996; Iyigun ve Owen, 1998), işsizlik ve işe başlama arasında ilişki bulan çalışmalar (Pfeiffer ve Reize, 2000) işsizlik ve girişimcilik alanında ilişki bulan çalışmalar (Faria vd., 2010) bulunmaktadır.

Girişimcilik ve ekonomik gelişme ilişkisinde, verimlilik kişi başına düşen gelirin artmasında gerekli olup bu katkının yalnızca yeni ürünlerin yaratılması, yeni materyal, yeni örgüt biçimleri ve yeni teknik bilgiyle sağlanabilir. Bu boşluğu dolduracak olan girişimcidir ve girdinin tamamlayıcısıdır. Bundan dolayı gelişim sürecini harekete geçirmektedir. Makro ekonomik politikaların yeni işletme yaratmada etkisi olduğu bazı ülkelerde yapılan çalışmalarla (Thurik vd., 2008; Quadrini, 2009; Hartwell, 2014; Şipoş-Gug ve Badulescu, 2015) kanıtlanmıştır.

Girişimciliği etkileyen faktörler farklı çıkış noktalarına sahiptir. Bu faktörler, sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler olarak ayrılmaktadır (Castano vd., 2015). Hartwell (2014:446) makroekonomik politikaların ve sermaye bilançosu açıklığının bir ülkedeki işletme kurma durumunu nasıl etkilediği ile ilgili çalışmalar yapmış, piyasaya yeni giriş yapan işletmelerin başarısının (kontrolünün) kurumsal, makroekonomik ve mikroekonomik faktörlerle açıklanabileceğini ifade etmiştir.

Yatırım kararlarının alınmasında, girişimci kararlarını etkileyen ve ulusal yenilik kapasitesini etkileyen ekonomik ve finansal istikrardır. Bu göstergeler, ekonomik iyileşme ve iş yaratma için oldukça önemlidir. Ekonomik istikrar ve girişimcilik faaliyeti arasındaki ilişkiyi belirlemenin amacı, girişimsel kararların alınmasında makroekonomik göstergelere duyarlı olup olunmadığının belirlenmesinin önemli olmasıdır. Ekonomik istikrar zamanlarında dinamik ve yaratıcı girişimcilik toplumun refah ve zenginliğini arttırmaktadır.

Ülkelerde ekonomik performans önemlidir. Ekonomik faaliyet büyüdükçe daha büyük ekonomik beklenti yaratır ve fırsat algısını geliştirir bu da girişimsel faaliyette bulunacak bireylerin motivasyonunu arttıracaktır. Bundan dolayı, herhangi bir başlangıç aşamasındaki ekonomik faaliyet ve istikrarlı bir makroekonomik çevre kurmak, girişimciliği de harekete geçirecektir. Düşük-faizli para politikası ve düşük vergi oranları, ekonomik faaliyetlerde ve ekonomik istikrarda daha büyük artış gibi istenilen çıktılar yaratabilecektir (Bourguignon ve Verdier, 2000). Quadrini (2009:298), kişilerin girişimsel faaliyette bulunma kararını finansal kısıtlamaların etkilediğini söylemektedir. Diğer bir deyişle finansal kısıtlılıklar, işletmenin kuruluşunu önemli biçimde etkileyebilecek, girişimci olmayı caydırabilecektir. Girişimsel yatırım ve tasarruflar üzerinde, finansal kısıtlılıkların etkisi bulunmaktadır. Finansal kısıtlılıkların olmasından dolayı girişimsel yatırımlar refaha dayandırılmaktadır (Quadrini, 2009: 303).

Ekonomik gelişme ve makroekonomik istikrar göstergesi olarak enflasyon, çok sayıda ülkede önemli bir parasal politika stratejisi olmuştur. Parasal politika stratejisi, kabul edilebilir bir enflasyon oranını benimser. Başarılı bir parasal politika, daha güçlü ekonomik gelişme, daha yüksek kapasite kullanımı, gelirin daha dengeli dağılımı sunmaktadır. Rochon ve Rossi (2006: 616), ekonomik politikaların sonuçlarının

başarılı olmasında öncelikli olarak uzun dönemde istihdam, reel büyüme, nüfusun zenginleşmesi gibi ölçütlerin ölçülmesiyle anlaşılabilceğini ifade etmektedir. Mishkin (2008), enflasyonun düşük enflasyon oranında stabil kalmasının uzun dönemde daha güçlü bir ekonomik gelişmeyle sonuçlandığını ve ekonomik refah için yararlı olduğunu savunmaktadır. Yüksek enflasyon işletmelerde ve hanelerde tasarruf ve yatırım kararlarını etkileyebilmektedir. Uzun dönemde işsizlik ve enflasyon arasında denge olmamasına rağmen, enflasyonu arttıran yayılcı para politikası işsizliği daha da azaltabilirken istihdamı arttırmaktadır. Bu tespit, fiyat istikrarı sağlama ve maksimum sürdürülebilir istihdam yaratma olan ikili amacı gerçekleştirmede çatışma yaratabilir. Bununla birlikte enflasyonun ve ekonomik faaliyetin stabil kalması, çatışma yaratmaktan çok tamamlayıcılığı sağlar (Mishkin, 2008: 3). Ekonomistler, çıktı istikrarını ve enflasyon istikrarını güçlendiren ekonomik dalgalanmaların bazı kaynaklarını kabul etmektedir. Müşteri güveninin azalması gibi herhangi bir olayda harcamaların kesilmesi kaçınılmazdır. Talepteki bu düşüş, fiili çıktının da azalmasına yol açacaktır. Oysaki ekonomi çıktı düzeyini maksimum sürdürülebilir istihdam düzeyinde üretebilir. Ekonomide giderek artan gevşekliğin sonucunda gelecekteki enflasyon, tutarlı fiyat istikrarı düzeyinin altına düşecek ve Merkez Bankası, enflasyonu düşmekten çok tutmaya yönelik genişletilmiş para politikasını izleyecektir (Mishkin, 2008: 4). Parasal istikrarın varlığı öngörülebilir bir ekonomik ortam anlamına gelir. Yeni girişimcilik faaliyetlerinin ortaya çıkması bu öngörülebilir ortamın varlığına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Parasal istikrarsızlık veya enflasyon girişimciler için bir vergi etkisi yaratabilmektedir. Özellikle senyoraj gelirinin arttırılmasına dayalı olarak ortaya çıkan parasal istikrarsızlıklar girişimciliği olumsuz yönde etkileyebilecektir. Enflasyonist vergi sıradan vergilerden farklıdır ve belirsizlik unsuruyla bütünleşir, bu açıdan bakılırsa gelirin ne kadarının düşebileceği önem kazanır. Bundan dolayı enflasyon, girişimsel faaliyeti etkiler.

Girişimcilik ekonomik gelişme çerçevesinde enflasyon değişkenini ele alan çalışmalar (He, 2012; Şipoş-Gug ve Badulescu, 2015; Amoros vd., 2016), girişimciliğin uzun dönemde ekonomik gelişmenin sürükleyici gücü olduğunda enflasyonun da ekonomik büyümeyi arttırabileceğini ve verimlilik düzeyi çıktılarını etkileyebileceğini söylemektedirler. Tobin (1965) uzun dönemli enflasyonun, uzun dönemde ekonomik gelişmeyi etkileyen çok önemli bir faktör olduğunu söylemektedir. Ekonomistler enflasyonun ekonomik gelişmeyi nasıl etkilediği ile ilgili çeşitli mekanizmalar önermişler. Tobin (1965) enflasyonun parayı tutmak yerine sermayenin birikimini arttırdığını savunmuştur. Enflasyonun ekonomik gelişmeyi negatif etkilediğini bulan çalışmalar (Berentsen vd., 2012, He, 2012) bulunmaktadır. He (2012: 3) enflasyonun büyümeden negatif olarak etkilendiğini, ticaretin paraya ihtiyacı olduğunu bu nedenle büyüme ile ilişkisinin doğrudan olmadığını söylemektedir. Uzun dönemde enflasyonun ekonomik gelişme ve büyüme için zarar verdiğini kabul etmek gerekmektedir. Bununla birlikte, ekonomik büyüme ve enflasyon arasındaki ilişki enflasyon düzeyine de bağlı olabilmektedir. Enflasyon parayı elde tutma vergisi olarak düşünüldüğünde, girişimci olma maliyetini de arttırmaktadır. Yüksek

enflasyon oranı, çalışan olmak yerine girişimci olmak isteyen insanları yanıltabilecektir (He, 2012: 22).

Şipoş-Gug ve Badulescu, (2015) girişimciliği, geleneksel olarak kabul edilen ekonomik faktörlerle ilişkilendirmiştir. Bu faktörleri, makroekonomik faktörler (ekonomik büyüme, enflasyon, işsizlik ve faiz oranları) ve girişimsel yoğunluk olarak belirlemiştir. GSMH'nin girişimsel faaliyetle pozitif olarak ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Samila ve Sorenson, 2011; Şipoş-Gug ve Badulescu, 2015). Girişimciliğin enflasyonla olan ilişkisinde, pozitif ancak zayıf bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. İşsizlik ve girişim yoğunluğu arasındaki ilişki çok önemli çıkmamıştır.

Makroekonomik göstergeler arasında yer alan mali ve parasal politikalar, girişimciliğin geliştirilmesinde önemli katkı sağlamaktadır. Mendez-Picazo vd., (2012: 865), bazı hükümet politikalarının girişimcilik faaliyeti ve ekonomik gelişme üzerinde negatif etkiye sahip olabileceğini söylemektedir. Bazı girişimsel davranışlar, karlarını arttırmak için ekonomideki monopolistik uygulamaların girmesiyle rekabeti azaltabilmekte; mali politikalar "crowding out" etkisi yaratabilmekte ve daha yüksek borç gelecek nesille ilgili ihtimalleri azaltabilmektedir.

Yöntem ve Veri Seti

Bu çalışmada girişimcilik, mali ve parasal istikrar arasındaki ilişki araştırılmıştır. Girişimcilik verisi için, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin yeni kurulan işletme sayısı kullanılmıştır. Parasal istikrarın göstergesi olarak TÜFE kullanılırken, mali istikrarın göstergesi olarak bütçe açığı kullanılmıştır. Bütçe açığı ve TÜFE, TCMB EVDS veri dağıtım siteminden elde edilmiştir. ARDL eş bütünleşme testi uygulanmıştır. Dönem olarak 2009 ile 2016 arası 84 aylık veri kullanılmıştır.

Birim Kök Testleri

Seriler arasındaki eş bütünleşme ilişkisinin test edilmesi için öncelikle serilerin durağanlık seviyesinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla serilerin birim kök testleri yapılmıştır. Birim kök testleri ADF (Argumented Dickey Fuller) birim kök testi ile sınımlanmıştır. Birim kök denklemleri aşağıdaki gibidir;

$$\Delta X_t = \beta X_{t-1} + \epsilon_t \quad (1)$$

$$\Delta X_t = \beta_0 + \beta X_{t-1} + \epsilon_t \quad (2)$$

$$\Delta X_t = \beta_0 + \beta_1 t + \beta X_{t-1} + \epsilon_t \quad (3)$$

3 numaralı denklem sabit ve trend içermektedir. Modelimizde sabit ve trend dikkate alınmıştır.

Tablo 1: ADF ve Phillips-Perron Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Model	MacKinnon kritik değerleri %5	Augmented Dickey-Fuller test istatistiği	Phillips-Perron test istatistiği	Lag Length	Sonuç
Girişimcilik	c+t	-2,893230	-3,408900	-4,596209	1	(0)
Fiyat istikrarı	c+t	-3,461094	-1,845996	-2,591677	4	(1)
Fiyat istikrarı (1. farkı)	c+t	-3,461094	-7,207428	-8,654326	3	(0)
Bütçe	c+t	-2,896346	-3,078196	-13,87014	11	(0)

Not: c+t sabit ve trendi içeren modeli ifade etmektedir. Optimal gecikme seviyesinin belirlenmesinde Schwarz Bilgi Kriteri kullanılmıştır. Tablo 1’de görüldüğü gibi girişimcilik serisi düzeyde durağan iken, fiyat istikrarını gösteren tüfe değişkeni birinci dereceden durağandır. Öte yandan, mali istikrarın göstergesi olarak kullanılan bütçe değişkeni düzeyde durağandır. Pesaran vd. (2001) tarafından geliştirilen sınır testi yaklaşımı serilerin I(0) ve/veya I(1) olmalarına bakılmaksızın seriler arasında eş bütünleşme ilişkisi araştırılabilmektedir. Bu çerçevede girişimcilik ve TÜFE arasında ARDL eş bütünleşme analizi yapılırken; girişimcilik ve bütçe değişkeni arasında Granger nedensellik ilişkisi araştırılmıştır.

Eş Bütünleşme Analizi

Eşbütünleşme analizi değişkenler arasında uzun dönemli ilişkinin araştırılmasında kullanılan bir yöntemdir. Johansen (1988) ve Johansen ve Juselius (1990) eş-bütünleşme analizi birinci dereceden bütünleşik I(1) seriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin araştırılmasında kullanılırken, Pesaran vd. (2001) ARDL yaklaşımı farklı dereceden bütünleşik seriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin araştırılması olanağı tanımaktadır. Modelimizde kullanılan serilerden girişimcilik ve bütçe dengesi düzeyde durağan iken TÜFE birinci dereceden durağandır. Bu nedenle girişimcilik ve parasal istikrar arasındaki ilişkinin araştırılmasında ARDL yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 2: Sınır Testi Sonuçları

k	F istatistiği	% 5 anlamlılık düzeyindeki kritik değerler	
		Alt Sınır	Üst Sınır
1	7,054971	3,1	3,87

Girişimcilik, fiyat istikrarı ve bütçe dengesi arasındaki ilişki için kurulan modelde hesaplanan F istatistiği Pesaran vd.’nin (2001) üst kritik değerinin üzerindedir. Bunun anlamı “uzun dönem ilişkisi yoktur” hipotezinin reddedilmesidir. Bu nedenle girişimcilik, fiyat istikrarı ve bütçe dengesi arasında uzun dönemli bir eş bütünleşme ilişkisinin var olduğunu söyleyebiliriz.

ARDL Modeli

Değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkilere dair sonuçlar aşağıda sunulmuştur;

Tablo 3: ARDL (2,0,3) Modelinin Tahmin Sonuçları

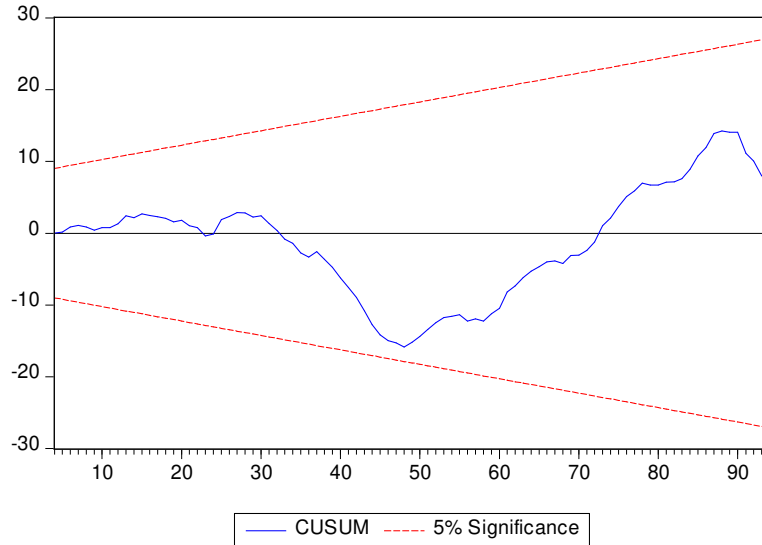
Değişkenler	Katsayı	t İstatistiği	olasılık
C	-309,4532	-0,749084	0,4559
Girişimcilik (-1)	0,385960	3,934843	0,0002
Girişimcilik (-2)	0,347024	3,313447	0,0014
Fiyat istikrarı	5,560070	2,636365	0,0100
Bütçe	-2,31E-05	-1,808905	0,0741
Bütçe (-1)	-5,43E-05	-4,216830	0,0001
Bütçe (-2)	-2,59E-05	-1,971527	0,0520
Bütçe (-3)	-3,57E-05	-2,862099	0,0053

Tablo 4: ARDL (2,0,3) Modelinden Elde Edilen Uzun Dönemli Katsayılar

Değişkenler	Katsayı	T İstatistiği	olasılık
Fiyat İstikrarı	20,82293	3,149494	0,0023
Bütçe	-0,000520	-2,601578	0,0110
C	-1158,928	-0,692955	0,4903

Bütçe dengesindeki bozulmaların kurulan işletme sayısı üzerindeki uzun dönemli etkisi negatif ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Fiyatlar genel düzeyi ile kurulan işletme sayısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Şekil 1: CUSUM testi sonuçları

ARDL modelinden elde edilen katsayıların sağlıklı sonuç vermesi için, bu katsayıların istikrarlı olması yani katsayılarda herhangi bir yapısal kırılma olmaması gerekmektedir. Bu amaçla yapılan CUSUM testine göre eş bütünleşme katsayıları %5 anlamlılık düzeyinde istikrarlıdır.

Kısa dönemli nedensel ilişkiler, granger nedensellik testi ile araştırılmıştır. Fiyat istikrarını gösteren seri birinci dereceden durağan olduğundan nedensellik ilişkisi araştırılırken serinin farkı alınmıştır. Girişimcilik, mali istikrar ve fiyat istikrarı arasında 1 ile 7 arasındaki gecikme seviyelerinde ayrı ayrı nedensellik araştırılmıştır.

Tablo 5: Girişimcilik ve Mali İstikrar Granger Nedensellik Testi

Gecikme Uzunluğu	H ₀ : Bütçe Kurulunun Granger Nedeni Değildir		H ₀ : Kurulan Bütçe'nin Granger Nedeni Değildir	
	F İstatistiği	Olasılık Değeri	F İstatistiği	Olasılık Değeri
1	6,39468	0,0132	-	-
2	4,31297	0,0164	6,47657	0,0024
3	5,25088	0,0023	5,20934	0,0024
4	3,95164	0,0056	5,94061	0,0003
5	4,48359	0,0012	3,96231	0,0030
6	3,49232	0,0042	5,75204	6E-05
7	3,69385	0,0018	4,86645	0,0002

Tablo 6: Girişimcilik ve Fiyat İstikrarı Granger Nedensellik Testi

Gecikme Uzunluğu	H ₀ : Fiyat İstikrarı Kurulunun Granger Nedeni Değildir		H ₀ : Kurulan Fiyat İstikrarının Granger Nedeni Değildir	
	F İstatistiği	Olasılık Değeri	F İstatistiği	Olasılık Değeri
1	0,36903	0,5451	0,59456	0,4427
2	2,04304	0,1359	1,39087	0,2544
3	2,59466	0,0580	0,78908	0,5034
4	2,30648	0,0653	2,09410	0,0892
5	1,88046	0,1074	3,80382	0,0039
6	3,02421	0,0106	2,85670	0,0147
7	2,84038	0,0114	4,57641	0,0003

Tablo 6'da Granger nedensellik ilişkisi çerçevesinde elde edilen bu sonuç, yeni iktisadi faaliyetlerin kurulmasında devletin bütçe açığının ve fiyat istikrarının önemli bir faktör olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Mali istikrarın olmadığı ekonomilerde girişimciliğin ve/veya yeni iktisadi faaliyetlerin bu durumdan olumsuz etkileneceğini söylenebilir. Granger nedensellik analizinin bir diğer önemli bulgusu nedensellik ilişkisinin karşılıklı oluşudur. Başka bir ifadeyle, girişimciliğin veya yeni iktisadi faaliyetlerin bütçe açığının Granger nedenidir şeklinde elde edilen bulgudur.

Sonuç

Girişimcilik ve makroekonomik istikrarın ele alındığı çalışmamızda, Ocak. 2009 ve Aralık 2016 arasındaki 84 aylık veriler kullanılarak test edilmiştir. Çalışmamızın temel bulgularından biri parasal istikrar, fiyat istikrarı ve girişimcilik faaliyeti arasında uzun dönem denge ilişkisinin var olduğu yönündedir. Dar anlamda makroekonomik istikrarı parasal istikrar ve mali istikrar olarak ele aldığımızda, girişimcilik uzun dönemde makroekonomik istikrardan etkilenmektedir.

Öte yandan bütçe ve tüfe ile girişimcilik arasında Granger nedensellik ilişkisi kurulmuş ve nedensellik ilişkisinin bütçe açığından girişimciliğe doğru olduğu görülmektedir. Aynı zamanda girişimciliğin de bütçe açığının nedeni şeklinde bir sonuç elde edilmiştir. Bu durum yeni girişimcilik faaliyetlerinin devlet desteğini aldığı şeklinde yorumlanabilecek bir sonuçtur.

Tüfe ve girişimcilik arasında Granger nedensellik ilişkisinde ise beşinci gecikme seviyesinden itibaren girişimcilikten fiyat istikrarına doğru bir nedensellik ilişkisi

tespit edilirken; Gecikme sayısı arttıkça nedenselliğin iki yönlü bir boyut kazandığı görülmektedir.

Kaynakça

Acs, Z., Audretsch, D., Braunerhjelm, P., & Carlsson, P. (2012). Growth and entrepreneurship. *Small Business Economics*, 39(2), 289-300. doi: 10.1007/s11187-010-9307-2

Acs, Z. & Virgill, N. (2010), Entrepreneurship in developing countries. *Foundations and Trends in Entrepreneurship*, 6(1), 1-68. doi: 10.1561/03000000031

Audretsch, D. B., Keilbach, M. (2005). Entrepreneurship capital and regional growth, *The Annals of Regional Science*, 39(3), 457-469. doi: 10.1007/s00168-005-0246-9

Amoros, J. E., Borraz, F., & Veiga, L. (2016). Entrepreneurship and socioeconomic indicators in Latin America. *Latin American Research Review*, 51(4), 186-201. doi: 10.1353/lar.2016.0055.

Dickey, D.A. ve W.A. Fuller (1979), "Distribution of the estimators for autoregressive time series with a unit root", *Journal of the American Statistical Association*, 74, 427-431.

Baumol, W. (2002). *The free-market innovation machine: Analyzing the growth miracle of capitalism*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Berentsen, A., Breu, M. R., & Shi, S. (2012), Liquidity, innovation and growth. *Journal of Monetary Economics*, 59(8), 721-737. doi: 10.1016/j.jmoneco.2012.10.005

Blau, D., (1987). A time-series analysis of self-employment in the United States. *Journal of Political Economy*, 95(3), 445-467. doi: 10.1086/261466

Bourguignon, F., & Verdier, T. (2000). Oligarchy, democracy, inequality, and growth. *Journal of Development Economics*, 62(2), 285-313. doi: 10.1016/S0304-3878(00)00086-9

Castano, M. S., Mendez, M. T., & Galindo, M. A. (2015). The effect of social, cultural, and economic factors on entrepreneurship. *Journal of Business Research*, 68(7), 1496-1500. doi: 10.1016/j.jbusres.2015.01.040

Faria, J. R., Cuestas, J. C., & Mourelle, E. (2010). Entrepreneurship and unemployment: A nonlinear bidirectional causality? *Economic Modelling*, 27(5), 1282-1291. doi: 10.1016/j.econmod.2010.01.022

Gartner, W. B., Carter, N. M. (2003). Entrepreneurship behavior: Firm organizing processes. In Z. J. Acs & D. B. Audretsch (Eds.), *The International Handbook of Entrepreneurship*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

He, C. (2012), *Inflation, Entrepreneurship and Growth*. Unpublished Manuscript, Wisconsin: University of Wisconsin-Madison.

<http://se.shufe.edu.cn/upload/htmleditor/File/121114105027.pdf> (Erişim Tarihi: 26.09.2017)

Holcombe, R. G. (1998). Entrepreneurship and economic growth, *The Quarterly Journal of Austrian Economics*, 1(2), 45-62. <https://mises.org/library/entrepreneurship-and-economic-growth> (Erişim Tarihi: 26.09.2017)

Hartwell, C. A. (2014). Capital controls and the determinants of entrepreneurship. *Czech Journal of Economics and Finance*, 64(6), 434-457. http://journal.fsv.cuni.cz/storage/1310_434-456---hartwell.pdf (Erişim Tarihi: 26.09.2017)

Iyigun, M. F., & Owen, A. L. (1998). Risk, 'entrepreneurship and human capital accumulation'. *American Economic Review*, 88(2), 454-457. doi: 10.2139/ssrn.53661

Johansen, S. (1988). Statistical analysis of cointegration vectors. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 12(2-3), 231-254. doi: 10.1016/0165-1889(88)90041-3

Johansen, S., & Juselius, K. (1990). Maximum likelihood estimation and inference on cointegration — with applications to the demand for money. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 52(2), 169-210. doi: 10.1111/j.1468-0084.1990.mp52002003.x

Kolvereid, L., & Isaksen, E. (2006). New business start-up and subsequent entry into self-employment. *Journal of Business Venturing*, 21(6), 866-885. doi: 10.1016/j.jbusvent.2005.06.008

Kuznets, S. (1971). *Economic Growth of Nations, Total Output and Production Structure*, Cambridge, MA: Harvard University Press/Belknap Press.

Leff, N. H. (1979). Entrepreneurship and economic development: The problem revisited. *Journal of Economic Literature*, 17(1), 46-64. <http://www.jstor.org/stable/2723640> (Erişim Tarihi: 26.09.2017)

McMillan, J., & Woodruff, C. (2002). The central of entrepreneurs in transition economies. *Journal of Economic Perspectives*, 16(3), 153-170. doi: 10.1257/089533002760278767

Mendez-Picazo, M. T., Galindo-Martin, M. A., & Ribeiro-Sorino, D. (2012). Governance, entrepreneurship and economic growth. *Entrepreneurship & Regional Development*, 24(9-10), 865-877. doi: 10.1080/08985626.2012.742323

Mishkin, F. S. (2008). Does stabilizing inflation contribute to stabilizing economic activity? *NBER Working Paper Series* (No. 13970). doi: 10.3386/w13970

Mthanti, T., & Ojah, K. (2017) Entrepreneurial orientation (EO): Measurement and policy implications of entrepreneurship at the macroeconomic level. *Research Policy*, 46(4), 1-16. doi: 10.1016/j.respol.2017.01.012

Naude, W. (2010). Entrepreneurship is not a binding constraint on growth and development in the poorest countries. *World Development*, 39(1), 33-44. doi:10.1016/j.worlddev.2010.05.005

Quadrini, V. (2009), Entrepreneurship in macroeconomics, *Annals of Finance*, 5(3), 295-311. doi:10.1007/s10436-008-0105-7

Pesaran, M. H., Shin, Y. & Smith, R. J. (2001). Bounds testing approaches to the analysis of level relationships. *Journal of Applied Econometrics*, 16(Special Issue: In Memory of John Denis Sargan 1924–1996: Studies in Empirical Macroeconometrics), 289–326. doi:10.1002/jae.616

Pfeiffer, F., & Reize, F. (2000). Business start-ups by the unemployed-an econometric analysis based on firm data. *Labour Economics*, 7(5), 629-663. doi: 10.1016/S0927-5371(00)00016-6

Prieger, J. E., Bampoky, C., Blanco, L. R., Liu, A. (2016). Economic growth and the optimal level of entrepreneurship. *World Development*, 82(June), pp 95-109. doi: 10.1016/j.worlddev.2016.01.013

Rochon, L. P., & Rossi, S. (2006). Inflation targeting, economic performance, and income distribution: A monetary macroeconomics analysis. *Journal of Post Keynesian Economics*, 28(4), 615-638. <http://www.jstor.org/stable/4538994> (Erişim Tarihi: 26.09.2017)

Samila, S., & Sorenson, O. (2011). Venture capital, entrepreneurship, and economic growth. *The Review of Economics and Statistics*, 93(1), 338-349. doi: 10.1162/REST_a_00066

Sautet, F. (2013). Local and systemic entrepreneurship: Solving the puzzle of entrepreneurship and economic development. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 37(2), 387-402. doi: 10.1111/J.1540-6520.2011.00469.x

Schmitz, J. A. (1989) Imitation, entrepreneurship, and long-run growth. *Journal of Political Economy*, 97(31), 721-739. doi: 10.1086/261624

Schultz, T. P. (1990). Women's changing participation in the labor force: A world perspective. *Economic Development and Cultural Change*, 38(3), 457–488. doi: 10.1086/451811

Schumpeter, J. A. (1942). *Capitalism, Socialism, and Democracy* (3rd Ed.). New York: Harper and Brothers.

Stam, E., Suddle, K., Hessels, J., & Stel, A. (2009). High-growth, entrepreneurs, public Policies, and economic growth, public policies for fostering entrepreneurship. In J. Leitao & R. Baptista (Eds.), *International Studies in Entrepreneurship* (Chapter 5, pp. 91-110), 22. doi: 10.1007/978-1-4419-0249-8_5

Şipoş-Gug, S., & Badulescu, A. (2015). Macroeconomic factors of entrepreneurship in the European Union. *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, 24(1), 601-611.

<http://anale.steconomics.eu/oradea.ro/volume/2015/n1/068.pdf> (Erişim Tarihi: 26.09.2017)

Thurik, A. R., Carree, M. A., Stel, A., & Audretsch, D. B. (2008). Does self-employment reduce unemployment? *Journal of Business Venturing*, 23(6), 673-686. doi: 10.1016/j.jbusvent.2008.01.007

Tobin, J. (1965), Money and economic growth. *Econometrica*, 33(4), 671–684. <http://www.jstor.org/stable/1910352> (Erişim Tarihi: 26.09.2017)

Wennekers, S., Wennekers, A. van, Thurik, R., & Reynolds, P. (2005). Nascent entrepreneurship and the level of economic development. *Small Business Economics*, 24(3), 293-309. doi: 10.1007/s11187-005-1994-8

Yamada, G. (1996), Urban informal employment and self-employment in developing countries: Theory and evidence. *Economic Development and Cultural Change*, 44(2), 289–314. doi: 10.1086/452214

Extended Abstract

Introduction

Entrepreneurship and economic stability that variables are in a relations in the long term. The existence of economic stability in a country gives the opportunity to use entrepreneurs' pro-activeness, risk taking and innovation. Growing economic activity creates higher economic expectations and develops opportunity perceptions and also increases individuals' motivations to enterprise. Because of that economic activity which is in the beginning and establish a stable macroeconomic environment takes entrepreneurship into action. A monetary policy with lower interest rate and a fiscal policy with lower tax rates creates pleasant outputs like an increase in economic stability and economic activity. The main purpose of this study is to reveal the relationship between economic stability and entrepreneurship in Turkey. Entrepreneurship and macroeconomic stability which tested in our study covered 2009-2016 monthly data. To find out the purpose, the empirical analysis carried out, the number of New Establishing Business that announced monthly by Turkish Union of Chambers and Exchange Commodities was used as dependent variable for entrepreneurship. To specify economic stability, three independent variables including foreign trade balance, monetary stability (Consumer Price Index) and general budget balance have been entered in to the analysis. The existence of monetary stability means a predictable economic environment. Appearing of new entrepreneurship depends on this predictive economic environment.

Methodology

In this study we used cointegration and causality methods for analysis. Cointegration analysis is a method that investigates the long run relationship between variables. Johansen (1988) and Johansen and Juselius (1990) said that cointegration analysis can be used when all variables are integrated in first order since Pesaran et al. (2001) ARDL cointegration method can be used when variables are integrated in different orders. In our model the variable that defines entrepreneurship is integrated in level while consumer price index is integrated in first order. To analyse integration level of the variables we used Augmented Dickey Fuller and Phillips-Perron unit root tests which are proposed in Dickey and Fuller (1979) and Phillips and Perron (1988). According to results of this analysis Autoregressive Distributed Lag (ARDL)

Özden AKIN, Metin REYHANOĞLU, Ünal ARSLAN, Arif Eser GÜZEL

Model is an appropriate to analyse cointegration relationship. To analyse short run causality between entrepreneurship and economic stability we used Granger causality method.

Results

According the results which obtained from this analysis, there is a long run relationship between entrepreneurship and monetary stability. The estimated F statistic is above the critical value that estimated by Pesaran et al. (2001). Therefore, entrepreneurship and monetary stability are cointegrated. According to vector error correction model (VECM), coefficient of error correction term is negative and statistically significant. Also the errors that appear in short run will be improved in long run %98 in each period. Granger causality results show that the direction of causality is from general budgeted equilibrium to entrepreneurship. This result means government budgeted equilibrium is an important factor while making decision to create a new economic activity. Another result of Granger causality shows that the causality is correlative which means entrepreneurship causes budgeted deficit.